

Asia: VN/29418/2023

Hallituksen esitysluonnos sosiaali- ja terveydenhuollon lainsäädännön muutoksiksi lasten ja nuorten terapiatakuun toteuttamiseksi

Lausunnonantajan lausunto

1. Edustaako vastaaja

Muuta järjestää

2. Toteuttaako ehdotettu säädöskokonaisuus tavoitetta lasten ja nuorten mielenterveyden varhaisen vaiheen tuen ja hoidon saatavuuden parantamisesta perustason palveluissa?

Ei, vaan tarvittaisiin ehdotetun sijaan ja/tai lisäksi seuraavia toimia [Nykyisessä muodossaan säädöskokonaisuus ei riittävällä tavalla toteuta tavoitteita nuorten mielenterveyden häiriöiden varhaisen vaiheen tuen ja hoidon saatavuuden parantamisesta perustason palveluissa. 1.

Terapiatakuun tavoitteita tulisi selkeyttää; onko kyseessä lapsen tai nuoren normaalin kehityksen tukeminen, psyykkisten oireiden vai sairauksien hoito? 2. Perusterveydenhuollon hoitotakuun esitetty pidentyminen tulee viivästyttämään arvioon pääsyä, eikä tuen tarpeen arviolle ole määritelty enimmäisaikaa. Arvioon tulisi päästä kolmessa viikossa ja arvion tekemiselle tulisi määrittää enimmäisaika, minkä jälkeen tarjotaan arvion perusteella tarkoituksenmukainen tuki/hoito terapiatakuun mukaisesti. 3. Menetelmäkeskeisyys korostuu ammattilaisten osaamisen sijasta: Oirespesifit menetelmät ovat liian rajaavia, eivätkä huomioi riittävällä tavalla kehityopsykologista näkökulmaa, eivätkä mahdollista nuoren kokonaisvaltaista arviointia ja tukea. 4.

Arviointi-, menetelmä- ja tukikuvauksista puuttuvat täysin nuoren perheeseen ja verkostoihin suunnatut tukitoimet ja hoitomenetelmät, vaikka nämä ovat oleellisessa roolissa nuorten mielenhyvinvoinnin tukemisessa sekä oireiden ja sairauksien hoidossa. 5. Jää epäselväksi, toteutetaanko alkuarvio oire-/häiriökeskeisesti vai tautiluokitusten mukaisesti – ja milloin ja kenen toimesta. Arviointi on kuvattu epäselvästi ja se tulisi kuvata selkeämmin sekä määritellä, millä tavalla ja millä kiireellisyysluokalla arvio toteutetaan. 6. Määritelmät erilaisten psykososiaalisten hoitomenetelmien ja niitä antavien ammattihenkilöiden osalta on kirjattu epäselvästi. 7.

Menetelmien koulutusten ja käytön tukemisen tulisi olla yhteistyöalueella koordinoitua keskittämisesetuksen mukaisesti (yliopisto- ja keskussairaaloitten sekä perustason sosiaali- ja terveydenhuollon yhteistyö). Pelkkä menetelmien kouluttaminen ei riitä, vaan tarvitaan laadun seuranta sekä pitkäjänteistä tukea menetelmien käyttöön. 8. Alue- ja paikkakuntakohtaiset erot tulisi huomioida riittävällä tasolla, saavutettavuus ja yhdenvertaisuus huomioiden. 9.

Menetelmien kehittämisessä ja vaikuttavuuden arvioinnissa tulisi olla valtakunnallisesti

jaettua vastuuta useammalle eri taholle. 10. Hoitomenetelmien toteutumisen ja vaikuttavuuden (tehon) seuranta/mittaamista ei ole suunniteltu; työskentelyn tuloksellisuuden arviointi, asiakkaan voinnin seuranta. 11. Esityksessä tuodaan esille, ettei kaikkiin häiriötasoiisiinkaan ongelmiin ole vielä olemassa tutkimusnäyttöön perustuvia hoitomenetelmiä, mutta menetelmävalikkoa tulisi pyrkiä laajentamaan tarpeenmukaisesti.]

3. Onko sääntely takuun piiriin kuuluvista psykososiaalisista interventioista terveydenhuoltolain 53 §:n ja opiskeluterveydenhuoltolain 10 a §:n säännöksissä soveltamisen kannalta toimiva?

Ei, vaan säännöksiä olisi muokattava seuraavalla tavalla [Ks. kohta 2.]

4. Onko takuun piiriin kuuluvan psykososiaalisen hoidon aloittamisen enimmäisajan määrittely terveydenhuoltolain 53 §:ssä ja opiskeluterveydenhuoltolain 10 a §:ssä soveltamisen kannalta toimiva?

Ei, vaan säännöstä olisi muokattava seuraavalla tavalla [Ks. kohta 2.]

5. Onko takuun piiriin kuuluvan mielenterveystyön palveluna annettavan psykososiaalisen tuen ja psykososiaalisten työmenetelmien määrittely sosiaalihoitolain 25 a §:ssä soveltamisen kannalta toimiva?

En osaa sanoa

6. Onko takuun piiriin kuuluvaa mielenterveystyön palvelua koskevan päätöksen toimeenpanon sääntely sosiaalihoitolain 45 §:ssä soveltamisen kannalta toimiva?

En osaa sanoa

7. Onko esitetty 2 a §:n sääntely valtioneuvoston asetukseen hyvinvointialueiden yhteistyösopimuksen sisällöstä ja valmistelusta riittävä terveydenhuollon menetelmien osalta?

Ei

Perustelut ja mahdolliset kehittämissuhteet

Hyvinvointialueiden yhteistyösopimuksen sisältö ei ole riittävä. Yhteistyösopimuksen sopijaosapuolten määrittely tulisi olla tarkemmin kuvattu, jotta työnjakoa on mahdollista tehdä. Esitys ei ohjaa riittävällä tavalla soveltamaan terveydenhuollon menetelmiä niiden monimuotoisuudessaan. Myös menetelmien ylläpitämisen ja koulutuksen osuus on epäselvä ottaen huomioon menetelmien monimuotoisuuden.

8. Onko esitetty 2 a §:n sääntely valtioneuvoston asetukseen hyvinvointialueiden yhteistyösopimuksen sisällöstä ja valmistelusta riittävä sosiaalihoitolain 25 a §:ssä soveltamisen kannalta toimiva?

En osaa sanoa

Perustelut ja mahdolliset kehittämissuhteet

9. Miten lasten ja nuorten terapiatakuun enimmäisaikojen toteutumisen seuranta olisi tiedonhallinnan näkökulmasta tarkoituksenmukaista toteuttaa?

Hyvinvointialueet seuraavat oman alueensa terapiatakuun enimmäisaikojen toteutumista ja raportoivat kansalliselle tasolle kuten hoitotakuunkin osalta toimitaan. Jotta terapiatakuun

sisältämän palvelukokonaisuuden seuranta hyvinvointialueella olisi mahdollista, vaatisi tämä tietojärjestelmien kehittämistä ja lainsäädännön tulisi tämä mahdollistaa.

10. Millaista kansallista ohjausta ja toimenpiteitä esitetyn lainsäädännön onnistunut toimeenpano mielestänne edellyttää?

Menetelmien kehittämisessä ja vaikuttavuuden arvioinnissa tulisi olla valtakunnallisesti jaettua vastuuta useammalle eri taholle, kuten yliopistoille, THL:lle ja yliopistosairaaloille.

Toiminnan rahoitus on suunniteltava pitkäjänteisesti ja on huomioitava, että terapiatakuu toteutuu lasten ja nuorten edun mukaisesti osana toimivaa hoidonparrastusta.

11. Hallituksen keväällä 2024 tekemä päätös perusterveydenhuollon hoitotakuun pidentämisestä 14 vuorokaudesta 3 kuukauteen tulee kiireettömän hoidon osalta vaikuttamaan ensimmäisen hoitotapahtuman järjestämisen enimmäisaikaan perusterveydenhuollossa. Edellyttäisikö tämä muutos toteutuessaan mielestänne muutoksia terapiatakuusäntelyyn?

Kyllä

Perustelut ja mahdolliset ehdotukset

Tuen tarpeen arvioon pääsulle tulisi säätää 3 viikon enimmäisaika kuten erikoissairaanhoidossakin. Tuon lisäksi tarvitaan esitetty terapiatakuu arvioinnin perusteella määritettyyn terapeuttiseen menetelmään pääsemiseksi.

12. Muu palaute liittyy hallituksen esitysluonnokseen

Säädöskokonaisuus on tärkeä ja tarpeellinen. Pyydämme kiinnittämään huomiota siihen, että takuun tavoitteet määritellään selkeästi, ja eritellään mikä on mielen hyvinvoinnin tukemista ja mikä oireiden ja/tai sairauden hoitoa. Nuorten mielenterveyden häiriöiden varhaisen vaiheen hoidon ja tuen varmistaminen on olennaista mielenterveyden häiriöiden esiintyvyyden, mielenterveyden häiriöiden aiheuttaman kärsimyksen, opiskelu- ja työkyvyttömyyden sekä yhteiskunnan tuottavuuden näkökulmasta. Tähän tarvitaan riittävä rahoitus ja resurssi. Näin suuri palvelurakenteen ja toiminnan uudistus ei tapahdu hetkessä, joten tarvitaan pitkäjänteistä poliittista tahtotilaa toimivan lasten ja nuorten terapiatakuun toteuttamiseksi osana toimivaa hoidon parrastusta. Samoin vaativien ja komorbidien häiriöiden hoidon toteutuminen hoidon parrastuksen mukaisesti on jatkossakin turvattava.

Kakkonen Hanna
Suomen nuorisopsykiatrinen yhdistys